

ANTONI MIRONOWICZ

Białystok

KSIĘGA METRYKALNA Z LAT 1751-1767 PRAWOSŁAWNEJ PARAFII RYBOŁOWSKIEJ JAKO ŹRÓDŁO DO BADAŃ DZIEJÓW PARAFII I OKOLIC

Wobec małego zasobu źródeł do badań nad dziejami podlaskich parafii prawosławnych i unickich szczególnego znaczenia nabierają archiwa cerkiewne. Przechowywane w nich księgi metrykalne niejednokrotnie zawierają informacje daleko wybiegające poza ich tradycyjny charakter. Przykładem tego typu księgi metrykalnej jest *Księga chrztów, ślubów i zmarłych z lat 1751-1767*, przechowywana w archiwum parafii prawosławnej w Rybołach (województwo białostockie).

Rybołowska księga metrykalna była prowadzona przez trzech kolejno po sobie następujących proboszczów parafii: ks. Stefana Jarutę Hrymaniewskiego, ks. Antoniego Kowalewskiego i ks. Pawła Więckiewicza. Na potrójne autorstwo księgi metrykalnej wskazuje charakter wpisów, podpisy proboszczów i czas pobytu duchownych na probostwie rybołowskim. Obok metrykalnych wpisów proboszczów umieszczona została oblata listu metropolity kijowskiego Floriana Hrebnickiego, dotyczącego ślubu Sofroniusza i Teodozji Spilewskich. Oblaty w księdze metrykalnej dokonał pełnomocnik metropolity prałat Kasjusz Kinner, wikary Kongregacji Supraskiej, pełniący wówczas funkcję wizytatora podlaskiego. Poniżej oblata listu unicki duchowny przedstawił sprawozdanie z dochodzenia ustalającego stopień pokrewieństwa między parą małżeńską i dokonał wpisu wyrażającego zgodę na ślub (k. 66v-67).

Księga metrykalna z Rybołów została założona przez dziekana podlaskiego ks. Stefana Jarutę Hrymaniewskiego. Pierwszy jego wpis pochodzi z 19 maja 1751 r.: „Roku 1751 Mca maja dnia 19 ut Novum Ja Stefan Hrymaniewski Jaruta Dziekan Podlaski Prezbiter Rybołowski chrzcilem Syna Imieniem Mikołaja spłodzonego u utciwych Rodziców z Ojca Jana Chilimoniuka z Matki Haficy Szumilanly, Kum Matfiej Olfirowicz, Kuma Mariana Szumilanka, Służebnica Hafia Omelancza Łazkowna z Rybołów wszystkie” (k. 1). Ostatni zapis założyciela księgi metrykalnej pochodzi z 9 marca 1757 r. (k. 21v). Ta sama księga

metrykalna zawiera adnotację o śmierci ks. Stefana Hrymaniewskiego: „In Anno 1757, 11 marca zmarł w Bogu Przewielebny M. X. Stefan Hrymaniewski Jaruta Dziekan Podlaski, P. Rybołowski. Wieczne odpocznienie Daj jemu Panie” (k. 5v)¹. Wpisu o śmierci założyciela księgi metrykalnej dokonał jego następca na stanowisku proboszcza rybołowskiego ks. Antoni Kowalewski (1757-1762).

Pierwszy wpis metrykalny pochodzi z 23 marca 1757 r. (k. 21v), a ostatni z 23 czerwca 1762 r. (k. 37v). Od 27 czerwca 1762 r. rybołowska metryka parafialna była prowadzona przez ks. Pawła Więckiewicza, pełniącego obowiązki proboszcza rybołowskiego do 1772 r. (pierwszy wpis ks. Więckiewicza pochodzi z 27 czerwca 1762 r. – k. 37v). Wobec braku miejsca na dokonywanie wpisów o chrztach, ślubach i zmarłych na początku 1767 r. zaniechał ich wpisywania do księgi. Ostatnie daty zapisów pochodzą: w części księgi poświęconej chrztom z 20 sierpnia 1766 r. (k. 57v), a ślubom – z 5 lutego 1767 r. (k. 63v). Ks. Paweł Więckiewicz zapisy chrztów kontynuował w księdze chrztów parafii rybołowskiej z lat 1767-1786. Przy tym od 15 kwietnia 1772 r. zapisy prowadził ks. Antoni Appanowicz². Archiwum rybołowskie nie posiada ksiąg ślubów i zmarłych z lat 1767-1786. Nie stanowi to podstawy do twierdzenia, że zapisy takie nie były prowadzone.

Wpisy dokonywane przez trzech po sobie następujących proboszczów parafii rybołowskiej do księgi metrykalnej z lat 1751-1767 nie mają jednolitego charakteru i równej wartości poznawczej. Różnią się starannością i szczegółowością ich prowadzenia. Ks. Stefan Hrymaniewski obok wpisów dotyczących parafian zamieszczał adnotacje o zgonach znanych mu osób z innych parafii i dekanatów. Jego następcy ograniczali się do wpisów dotyczących społeczności parafii. W zapiskach założyciela księgi metrykalnej znajdujemy różnego rodzaju rozporządzenia metropolity unickiego, listy opata połockiego, adnotacje ważniejszych wydarzeń z życia religijnego na terenie parafii i dekanatu podlaskiego. Dwaj następcy proboszczowie ograniczali się do wpisów czysto metrykalnych. Duże wątpliwości wzbudza dokładność prowadzenia księgi metrykalnej przez ks. Kowalewskiego i Więckiewicza. Znaczne luki czasowe pozwalają przypuszczać, że nie wszystkie chrzty, śluby i zgony były wpisywane do księgi metrykalnej w latach 1757-1767.

W badaniach nad dziejami parafii i okolicy na szczególną uwagę zasługują wpisy o charakterze niemetrykalnym ks. Stefana Hrymaniewskiego. Zapisy te dotyczą następujących faktów:

- fundacji kaplicy nad rzeką Narwią – z 1751 r. (k. 70);

¹ Рог. Описания Рыболовского Прихода за двухсотлетний период с 1751 до 1951 года по данным архива Рыболовской Церкви. Книга Вторая. Архивум Парafii Православной в Рыболах к. 145.

² Тамże.

- listu metropolity kijowskiego, zezwalającego na wyświęcenie cerkwi filialnej w parafii jałowskiej – z 1754 r. (k. 69);
- zapisków kronikarskich z lat 1754-1756 (k. 69-69v);
- ufundowania kaplicy pw. Przemienienia Pańskiego na terenie parafii rybołowskiej – z 1753 r. (k. 69v);
- rozporządzenia opata połockiego ks. Antonina Młodowskiego, skierowanego do dziekana podlaskiego w sprawie przeprowadzenia wizytacji – z 1757 r. (k. 70v);
- excerptu z ksiąg bielskich hołowskich, dotyczących dóbr rybołowskich – z 1753 r. (k. 34);
- listu proszackiego dziekana podlaskiego o jałmużnę na budowę cerkwi rybołowskiej – z 1755 r. (k. 68);
- listu opata połockiego w sprawie wyświęcenia kaplicy we wsi Folwarki Wielkie – z 1755 r. (k. 68v);
- poświęcenia cerkwi we wsi Puchły – z 1755 r. (k. 68v);
- poświęcenia kaplicy w Wasilkowie – z 1756 r. (k. 68v);
- listów różnej treści do dziekana podlaskiego – z 1755 r. (k. 31);
- informacji o śmierci biskupów, dziekanów i proboszczów unickich z lat 1755-1756 (k. 87v).

Wpisy do księgi metrykalnej tego typu informacji pozwalają na poznanie życia religijnego w dekanacie podlaskim. Dekanat ten należał do unickiej diecezji metropolitalnej i wchodził do tzw. części litewskiej (białoruskiej). Według rejestrów parafii w 1746 r. liczył on 15, a w 1752 r. 22 parafie³. Rozwój ilościowy parafii unickiego dekanatu podlaskiego w latach 1746-1752 był wynikiem organizacji nowych parafii (Puchły, Jałówka) i przejścia parafii prawosławnych na unię (Potoka). Proces ten zachodził w okresie, gdy dziekanem podlaskim został gorliwy unita ks. Stefan Jaruta Hrymaniewski.

Był on synem Jakuba Jaruty Hrymaniewskiego, proboszcza rybołowskiego do 23 kwietnia 1727 r., i Anastazji Hrymaniewskiej z domu Siechiewiczów⁴. Pierwsze kroki duszpasterskie stawiał pod kierunkiem swego ojca, po którym 27 listopada 1727 objął probostwo rybołowskie. Za swoje zasługi dla Kościoła unickiego ks. Stefan Hrymaniewski 3 lutego 1728 r. został mianowany przez metropolitę kijowskiego Leona Kiszkę dziekanem podlaskim. Funkcję tę pełnił

³ Zmiany w strukturze dekanatów unickich w latach 1746-1752 przedstawia praca: L. B i e ń k o w s k i. *Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce*. W: *Kościół w Polsce. Wiek XVI-XVIII*. Pod red. J. Kłoczowskiego. T. 2. Kraków 1969 s. 1035.

⁴ „Roku 1727 dnia 23 Aprilis. Zmarł W. O. Jakub Jaruta Hrymaniewski P. Rybołowski. Roku 1748 dnia 21 Augusti zmarła Nastazia Hrymaniewska z Siechiewiczów P. Rybołowska. Rodzicom wieczne odpocznienie daj Im Panie. Pogrzebione są w Cerkwi Rybołowskiej przed Wielkim Ołtarzem Cerkwi. X. Stefan Hrymaniewski. D. P. P. R.” (*Księga chrztów, ślubów i zmarłych z lat 1751-1767* k. 87).

do 1757 r.⁵ W latach, gdy dokonywał wpisów do księgi metrykalnej, pełnił obowiązki „Generalnego Wizytatora Dekanatu Grodzieńskiego i Podlaskiego”. Świadczy o tym zapis metrykalny o ślubie z 1752 r.: „Z Pawłow 26 Februaria X. Stefan Hrymaniewski D. P. P. R. Wizytator Generalny Dekanatu Grodzieńskiego, dał ślub [...]”. Potwierdzeniem pełnienia przez ks. Hrymaniewskiego funkcji Wizytatora Generalnego w dekanacie grodzieńskim jest list ks. Antonina Młodowskiego, „Zakonu SBW Opata Połockiego Wikarego Officiała Generalnego Metropolii Calej Rusi”, w sprawie przeprowadzenia wizytacji w dekanacie podlaskim w 1757 r. (k. 70v); list wskazuje celowość odbycia wizytacji i zaleca sposób jej przeprowadzenia⁶.

Ks. Stefan Hrymaniewski żył w celibacie. W testamencie, spisanim 7 grudnia 1755 r., dziekan podlaski nic nie wspomina o żonie i potomstwie, prosząc swoich następców o modlitwy za niego i jego rodziców⁷. Gdyby proboszcz rybołowski miał bliską rodzinę, z pewnością wspomniałby o niej w testamencie.

Pełniąc funkcję dziekana podlaskiego, ks. Hrymaniewski utrzymywał bliskie kontakty z hierarchią i duchowieństwem Kościoła unickiego. Tą drogą otrzymywał informacje o ważniejszych wydarzeniach w Kościele, niektóre z nich wpisując na karty księgi metrykalnej⁸. Był człowiekiem świadomym swego powołania i roli, jaką odgrywał w Kościele unickim. W swej rybołowskiej rezydencji miał bogatą, odziedziczoną po rodzicach bibliotekę. Świadomy znaczenia prowadzenia ksiąg metrykalnych i zachowania dokumentów istotnych dla dziejów parafii odmiennie aniżeli inni proboszczowie dokonywał wpisów listów, akt, postanowień, własnych notatek, odbiegających od tradycyjnych zapisów metrykalnych. Wagę zachowania treści dokumentów docenił po pożarze cerkwi w 1751 r., podczas którego spłonęło archiwum parafialne. Stąd też pod jednym z wpisanych dokumentów napisał: „Tu kopię Induktu wpisałem dla lepszej pamięci

⁵ Описания Рыболовского прихода к. 43-48.

⁶ „Przewielebnemu w Bogu X. Stefanowi Hrymaniewskiemu [...] czynimy wiadomą, iż my będąc z woli [...] X. Horyana Hrebnickiego Kijowskiego Halickiego i Calej Rusi Metropolity [...] a prawem SS. Kanonach i Konstytucjach Prowincjonalnych wyrażone opisanym do tego abyśmy chwalebnie Archidiecezji Metropolitarnej w wszystkim jak najskuteczniej ustawy zachowali, obowiązani Wizyte Generalną Wszystkich Cerkwi i Parochów. Takiegokolwiek Tytułu Beneficja mających w Dekanacie Grodzieńskim zostających. Oprócz cerkwi katedralnej naszej Grodzieńskiej odprawie umyślili My a nie mogąc sami przed siebie dla wizyty Innych dekanatów w Grodzieński Dekanat zjechać zczynym Przewielebności Twojej zwyż wyrażonemu wizitatorowi, takowe wizyte odprawie zlecamy jakoż i zleciłimy [...]” (*Księga chrztów ... k. 70v*).

⁷ Описания Рыболовского Прихода к. 45. Tekst testamentu został opublikowany w artykule ks. E. Pańko pt. *Z naszej przeszłości. Ryboły* („Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego” [Warszawa] 1971 s. 60-61).

⁸ „Wieczne odpoczęcie daj jemu Panie, zmarł w Bogu Przewielebny Xiądz Jan Jarkowski Dziekan Wołkowsky P. Połonski z Połonki wsi Pana Młockiego Roku 1755, w powiecie wołkowycyckim” (*Księga chrztów ... k. 88*). „Roku 1754 dnia 21 Februury w Bielsku zmarł W. O. Jan Markiewicz p. Cerkwi Bielskiej Sobornej. Dnia 23 Februarii zmarła Markiewiczzowa Soborna” (tamże k. 89).

i wiary w przyszły czas aby takimkolwiek sposobem sam oryginał nie zatracił się przez moich sukcesorów W. O. P. Rybołowskich. X. Stefan Hrymaniewski” (k. 70). Powodowany chęcią przechowania informacji dla potomnych proboszcz sporządzał oblaty listów, dokumentów i dokonywał zapisków kronikarskich w latach 1753-1757. Należy zaznaczyć, iż w zapiskach kronikarskich znalazły się najważniejsze wydarzenia z życia parafii, dekanatu i całej ziemi podlaskiej. Ks. Hrymaniewski nie ograniczał się w nich do zagadnień czysto religijnych, lecz poruszał także sprawy gospodarcze, przyrodnicze, obyczajowe i osobiste.

Osobisty stosunek do osób i zjawisk wpłynął na charakter niektórych zapisów metrykalnych. Adnotacje poczynione obok wpisów metrykalnych odzwierciedlają stosunek dziekana podlaskiego do poszczególnych hierarchów i duchownych unickich⁹, prezentują moralność i obyczajowość jego parafian, piętnując cudzołóstwo, chciwość i bezbożność¹⁰, ale podkreślając również takie cechy zmarłych, a znanych ks. Hrymaniewskiemu ludzi, jak godność i pobożność.

Zapiski ks. Hrymaniewskiego zawarte w księdze metrykalnej stanowią istotne źródło w poznawaniu stosunków wyznaniowych w dekanacie podlaskim i badań na dziejami poszczególnych parafii. Przedstawiciele rodziny Hrymaniewskich, związani z Branickimi, od końca XVII w. pełnili funkcję proboszczów rybołowskich. Ostatni z nich, ks. Stefan Hrymaniewski, dał się poznać jako gorliwy unita, nieprzychylnie nastawiony do ówczesnej prawosławnej diaspory. W 1755 r. wraz z późniejszym proboszczem rybołowskim ks. Antonim Kowalewskim najechał cerkiew prawosławną we wsi Folwarki Wielkie, pragnąc włączyć ją pod swoją jurysdykcję¹¹. Brak źródeł nie pozwala wyjaśnić, dlaczego nie doszło do przejścia przez dziekana unickiego cerkwi na „Piatience”. Zapewne postawa właścicieli dóbr zabłudowskich i interwencja ihumena zabłudowskiego u biskupa pieriejastawskiego, zarządzającego Cerkwią prawosławną w Rzeczypospolitej, przyczyniła się do zachowania dotychczasowego oblicza tego ośrodka religijnego¹².

⁹ „Włodzimierz. Roku 1756, dnia 7 xbris zmarł Jaśnie Wielmożny Iść Xiądz Teofil Godebski Biskup Włodzimierski i Brzeski Prototrony w Tryszynie. Pogrzebion w Włodzimierzu, chciwy na pieniądze” (tamże k. 87v). „Roku 1755 dnia 6 xbris N. S. vir eruditus fuit w Bogu Przewielebny X. Michał Stackiewicz Prodziekani Grodzieński, Prezbiter Hołynski w Hołynce Karpiońskiej w powiecie Grodzieńskim zmarł któremu niech Pan Bóg da Królestwo Niebieskie człowiek był wielkiej godności i pobożności” (tamże).

¹⁰ „Ja X. Stefan Hrymaniewski D. P. P. R. Ochrzcilem Córkę Swywolnie spłodzone Imieniem Raise z Nieutsciwej Wdoty (Eudokii) Semenowej Ulaciakowej, która córkę powiła w niedziel 10 po ślubie ale nie z tym swoim mężem, tylko z Innym Swawolnikiem jakimści hultaiem Kum Andrzej Roseruk Kuma Hapia córka Leona Ulaciuka z Wojszków wszystkie” (tamże k. 87v).

¹¹ Tamże k. 68v; P a f i k o, jw. s. 62, 68.

¹² Минская Старина. Вып. 4. Труды Минского Церковного Историко-Археографического Комитета. № 511. Минск 1913 s. 193; Археографический Сборник Документов. Вильно 1871 s. 152.

Zapiski kronikarskie unickiego dziekana podlaskiego w księdze metrykalnej pozwalają ustalić datę budowy lub poświęceń wielu obiektów sakralnych (parafii rybołowskiej, jałowskiej, wasilkowskiej czy puchelskiej). Z inwentarza spisane go po śmierci proboszcza rybołowskiego w 1757 r. dowiadujemy się o zajęciach i zainteresowaniach pierwszego autora metryki. Ks. Hrymaniewski zarządzał dobrami ziemskimi należącymi do cerkwi (parafii) i rodziny. Posiadał inwentarz żywy, sprzęt gospodarczy i domowy, urządzenie do wyrobu wódki i piwa¹³. Ks. Mikołaj Krukowski, autor kroniki parafii rybołowskiej spisanej w 1951 r., zwraca uwagę na istnienie w wykazie inwentarzowym „apteczki”¹⁴. Fakt ten pozwala przypuszczać, iż ks. Hrymaniewski miał o wiele szersze zainteresowania, aniżeli ukazuje to materiał źródłowy.

Następcy ks. Hrymaniewskiego na probostwie rybołowskim, ks. Antoni Kowalewski i ks. Paweł Więckiewicz, nie posiadali takiej umiejętności czynienia zapisów o charakterze niemetrykalnym ani nie czuli takiej potrzeby. Pierwszy z nich po pięcioletnim pobycie na parafii rybołowskiej objął w 1762 r. funkcję dziekana podlaskiego i przeniósł się do Kożan. Były proboszcz kożański został przeniesiony do Rybołów z tytułem poddziekana podlaskiego. Obaj, pełniąc funkcję poddziekana i dziekana podlaskiego, utrzymywali kontakty z duchowieństwem i hierarchią Kościoła unickiego. Ich wpisy do księgi metrykalnej nie odzwierciedlają tych kontaktów, a lakoniczne i schematyczne formuły metrykalne niewiele wnoszą do poznania dziejów parafii.

Pomimo znacznego zubożenia treści zapisów metrykalnych dane w nich zawarte mogą służyć w badaniach nad demografią i stosunkami społecznymi parafii rybołowskiej. Schematyczne traktowanie księgi metrykalnej znacznie zubożyło jej wartość źródła historycznego (po 1757 r.). Jako całość *Księga chrztów, ślubów i zmarłych* stanowi jedno z nielicznych źródeł, które tak szeroko mogą być wykorzystane w badaniach nad życiem religijnym, obyczajowym i gospodarczym wyznawców Kościoła wschodniego na Podlasiu.

¹³ Описания Рыболовского Прихода s. 47.

¹⁴ Тамże s. 47.

A N E K S 1

Archiwum parafii prawosławnej w Rybołach: *Księga chrztów, ślubów i zmarłych z lat 1751-1760 k. 69v.*

[Zapiski kronikarskie]

Roku 1753 Panu Bogu na cześć i Chwałę w Trójcy Świętej Jedynemu kaplice ufundowałem na starodawnym cmentarzu nad rzeką Narwią pod tytułem Przemienienia Pańskiego i Obraz Świętego Spasa wprowadziłem publicznie z Wielkim Kongresem Ludzi Pobożnych dnia szóstego Mca Awgusta według Starego Kalendarza ta kaplica jest erygowana moim własnym sumptem. X. Stefan Hrymaniewski DP. PRyboł.

Roku 1754, dnia 15 czerwca ut Novum Popołudniu o godzinie czwartej była zbyt wielka burza, szturm wiatr z wielkim deszczem i nawalnym, która siła szkody narobiła u zbożach i budynki powywracała, porzrzuciła, porznośiła nie tylko mieszkalne, stodoły, obory, sady połamała, Puszczy, Bory z kreteśem obróciła. W Strabli Bor, w Puchłach, w Żywkowie i Jałowską Puszczę w niwiec, w Rybołach cerkiew naruszyła i na cmentarzu las wylała, w Surazu Cerkiew defundo wywróciła i ściany w małe kawalki połamała, dzwony porozbiła, szkody nigdy nie eskadowanej poczyniła po Miastach, Miasteczkach i Wioskach, żyta mizerne były i te grad powybiłaj.

Roku 1754 na gruntach Rybołowskich znalazłem kłos żytni jeden na jednym źble słomy zawierający w sobie kłosów dwanaście sporych między którymi był jeden średni najwyższy i ten kłos oddałem Jaśnie Wielmożnemu Ici Panu Branickiemu Wojewodzie Krakowskiemu Hetmanowi Koronnemu Wielkiemu dla widzenia i pokazania innym Senatorom i Najjaśniejszemu Królowi Augustowi Trzeciemu, gdyż o takim klosie nicht nie widział i nie słyszał co był w Wielkim podziwieniu Avgusti X. Stefan Hrymaniewski DPPRybołowski.

Roku 1755 dnia Augusti 31 ut novum W. O. Paweł Więckiewicz Koadutor Cerkwi Koziańskiej który święci się ku staraniu w I. W. O. X. Floriana Hrebnickiego Metropolity Calej Rusi naprowizją Ojca Swego W. O. Michała Więckiewicza Prezbitera Koziańskiego zapromocją moją X. Stefana Hrymaniewski Dziekan Podlaski P. Rybołowski.

Rok 1756. W. O. Antoni Kowalewski z Wielkich Folwarków Hrabstwa Zabłudowskiego święci się w Struniu w Jaśnie Wielmożnego Ici X. Floriana Hrebnickiego Metropolity Calej Rusi Arcybiskupa Połockiego za moją instancją X. Stefan Hrymaniewski D. P. P. Rybołowski.

A N E K S 2

Archiwum Parafii Prawosławnej w Rybołach: *Księga chrztów, ślubów i zmarłych z lat 1751-1760 k. 68v.*

Kopia listu Wielebnego Xiędza Antonima Młodowskiego Zakonu S. B. W. Opata Połockiego Wikarego i Officiala Generalnego całej Diecezji Metropolitarnej do mnie pisanego z Wilna dnia 7 xbris Roku 1755 respectem kaplicy we wili Folwarkach Wielkich w Hrabstwie Zabłudowskim na Kniaziowej Gurze de Verbo ad Verbo [sic!] przekopiewawszy do Akt Dziekańskich Podlaskich wprowadziłem dnia 16 Mca Xbra ut novum Anno 1755.

X. Stefan Hrymaniewski Dziekan Podlaski P. Rybołowski Requirowany Konsens Napobenykowanie Oratorji we wsi Folwarki Wielkie Nazywający się Greosi et Potestatem Celebrandi in eodem praesentibus udzielam WMPanu z tą Prekustodycią, jeżeli te oratorium nie jest we dworze sytuowane i jeżeli jest przystojnie wystawione i adornowane i wprowadzone Necesaria, Ad celebrandum Supellectili; co wyraziwszy zostając Przewielebnego WMPana w Xię. Życzliwym Bratem i służą A. Młodowski Opat połocki Wikary i Official Generalny z Wilna 7 xbris 1755.

Roku 1755 dnia 16 miesiąca Maia ut novum za wyraźną requizycją W. Jci. Pana Józefa Wilczewskiego Półkownika Wojsk Jego KM chorążego Wiskiego Starosty Narewskiego Ja. X. Stefan Hrymaniewski Dziekan Podlaski, P. Rybołowski we wsi Puchlach Cerkiew nowo erygowaną Benedyktowałem cum licencja Wielmożnego Ici X. Antonina Młodowskiego Zakonu S. B. W. Opata Połockiego Officiala i Wikarego Generalnego całej Diecezji Metropolitanskiej te cerkiew erygował z Funduszu Imsci Pana Wilczewskiego Półkownik własnym sumptem Swoim Posesor tych dobr, Fundator i Kolator tej Bazyliki.

Roku 1756 dnia 2 Julij według Nowego Kalendarza za wyraźnym konsensem Wielmożnego P-ta X. Antonina Młodawskiego Zakonu S. B. W. Opata Połockiego Wikarego i Officiala Generalnego całej Diecezji Metropolitarnej w dzień Najświętszej Panny Bolesnej Benedyktowałem Kaplice w Mieście Jego Królewskiej Mości Wasilkowie Napuszy Nazwana Święta Woda o pół mile od Miasta.

X. Hrymaniewski D. P. P. Rybołowski.

A N E K S 3

Archiwum parafialne w Rybołach: *Księga chrztów, ślubów i zmarłych z lat 1751-1767*

[Wypis z metryki zmarłych]

k. 87v

Roku 1755 dnia 6 xbris N. S. vir eruditus fuit w Bogu Przewielebny X. Michal Stackiewicz Prodziekani Grodzieński, Prezbiter Hołyński w Hołyńce Karpiowskiej w powiecie Grodzieńskim zmarł, któremu niech Pan Bóg da Królestwo Niebieskie. Człowiek był wielkiej godności i pobożności.

k. 88

Wieczne odpoczęcie daj jemu Panie. Zmarł w Bogu Przewielebny Xiądz Jan Jarkowski Dziekan Wołkowyski P. Połonski z Połonki wsi Pana Młockiego Roku 1755 w powiecie Wołkowyckim.

k. 88

Włodzimierz. Roku 1756, dnia 7 xbris zmarł Jaśnie Wielmożny Iść Xiądz Teofil Godebski Biskup Włodzimierski i Brzeski Prototrony w Tryszynie. Pogrzebion w Włodzimierzu, chciwy na pieniądze.

k. 87v

Roku 1755 dnia 6 xbris N. S. Vir eruditus fuit w Bogu Przewielebny Iść X Michal Stackiewicz Poddziekani Grodzieński Presbiter Hołyński w Hołyńce Karpiowskiej w Powiecie Grodzieńskim zmarł, któremu niech Pan Bóg da królestwo Niebieskie człowiek był wielkiej Godności i pobożności Anor. 40.

k. 87v

Ja X Stefan Hrymaniewski D. P. P. R. Ochcilem Córkę Swywolnie splodzone Imieniem Raise z Nieutsciwey wdoty. [Eudokii – A. M.] Semenowej Ulaciakowej która córkę powiła wniedziel 10 po szluby ale nie z tym swoim mężem, tylko z Innym Swawolnikiem iakimśi hultaiem Kum Andrzeju Roseruk kuma Hapia córka Leona ulaciuka z Wojszków wszystkie.

k. 87v

Roku 1755 II augusta zmarł Imć Pan Andrzej Niemirka Lowczy Jaśnie Wielmożnego Jej Pana Wojewody Krakowskiego Hetmana Koronego Wielkiej Buławy Pogrzebion w Białymstoku na cmentarzu pod kościołem Wielkiej Godności i Pobożności Człowiek Któremu Niech Pan Bóg da Królestwo Niebieskie i wieczne od Poczniecie Amen Annorum 44 w Kawalerskim stanie świat pożegnał.

МЕТРИЧЕСКАЯ КНИГА 1751-1767 ГГ.
ПРАВОСЛАВНОГО ПРИХОДА В С. РЫБОЛЫ
КАК ИСТОЧНИК ИССЛЕДОВАНИЙ ИСТОРИИ ПРИХОДА И ЕГО ОКРЕСТНОСТЕЙ

Резюме

Поскольку архивные фонды, исследующие историю православных и униатских приходов, весьма немногочисленны, особое значение приобретают сохранившиеся в их архивах метрические книги. Они содержат информацию, далеко выходящую за пределы их обычного характера. Поэтому их можно использовать в демографических, исторических и культурологических исследованиях. Одна из них — «Книга крещений, венчаний и усопших за годы 1751-1767» хранится в архиве православного прихода в с. Рыболы Белостокского воеводства. Ее авторы — три священника, руководившие один после другого приходом в те годы: Стефан Ярута Гриманевский, Антоний Ковалевский и Павел Венцкевич. В особенности записи, принадлежащие подлясскому декану Стефану Гриманевскому содержат многие ценные сведения о нравственности и обычаях прихожан, религиозных отношений в Подлясье, событий на территории прихода, деканата и страны. Наряду с метрическими записями в книге находятся копии документов основания церковью на территории подлясского деканата, переписка священников, хозяйственные реестры и хроникальные записи за годы 1754-1756. Таким образом, метрическая книга православного прихода в с. Рыболы представляет собой прекрасный источник исследования религиозной жизни, обычаев и хозяйственных аспектов жизни населения Подлясья, исповедующего православную веру.

Перевод с польского Романа Левицкого